

מנוחה נכונה

קיצור הלכות שבת

מאת הרב הגדול

חיים ביברפלד זצ"ל

רב ומ"מ בביהמ"ד הישן דק"ק ברלין

תורגם ועובד ע"י בן המחבר

הרב פנחס ביברפלד

הוספות מפסקי חזון-איש

מנוחה שלמה

קונטרס הערות

מאת הרה"ג ר' שריה דבליצקי שליט"א

שנות חיים

ביאוגרפיה קצרה מתולדות המחבר זצ"ל

ערוכה ע"י בן המחבר

הרב פנחס ביברפלד

תוכן הענינים

ה	הקדמה
ט	פרק א' — יעוד השבת, אכלות וצומות, מאכלים והלבשה בשבת
יד	פרק ב' — דיני ערב שבת, תפלות השבת ושלש סעודות
כט	פרק ג' — ל"ט המלאכות האסורות
עא	פרק ד' — עובדין דחול
עז	פרק ה' — מוקצה
פה	פרק ו' — אמירה לנכרי
פט	פרק ז' — שביתת בהמה
צא	פרק ח' — תחומין
צד	מפתח הענינים לפי סדר א"ב
קג	שנות חיים

מתוך ההקדמה

לא נתכוונתי בספר הזה לחבר דבר מתוך חקירה עצמאית, אלא לאסוף את החומר המפוזר פה ושם, להסיק את המסקנות הברורות של משא ומתן בהלכה ולהמציאן להמון העם; להורות כל איש שאינו מצוי אצל המקורות, בקצור נמרץ, את כל הנחוץ לו לקיום מצות השבת כהלכתה. ביחוד התחשבתי במקומות שבהם קשה לבא בקשר תמידי עם מורה הוראה ורק לעתים רחוקות יכולים להשיג אותו; מסבה זו וותרתי על כל המנגנון המדעי; לא השתדלתי להביא ולהסביר את המושגים המשפטיים, גם לא הבאתי הבדלים שאינם חשובים למעשה. משום כך נמנעתי מלפתח את הכללים העקרוניים, כמו מלאכה שאינה צריכה לגופא, מתכוון, פסיק רישא וכו'. זולת זאת לא הבדלתי בין מלאכה דאורייתא ובין דרבנן במדת האפשרות. גם לא נתתי הגדרות יסודיות של, כרמלית', ומקום פטור', הואיל והן אינן נחוצות למעשה בחיי יום יום ומפני שכל המושג של, חלוק רשויות' בשבת הוא מורכב די צרכו מבלעדיהן.

מאידך גיסא לא הצטמצמתי רק בל"ט אבות המלאכות ותולדותיהם, כמו שעלה בתחלה במחשבתי, אלא הרחבתי את המסגרת והכנסתי לתוכה ענינים מהלכות שבת במובן המקיף ביותר של המלה. עשיתי זאת, ראשית כל, מסבות מעשיות, בכדי לתת לחוגים שאליהם מכוון הספר, מדריך איזה שהוא לכל השאלות המתעוררות בקשר עם שמירת השבת. ושנית, הואיל וקיימים הרבה יחסים וקשרים בין ל"ט המלאכות ובין שאר דיני שבת, מן הנמנע הוא להפריד פרוז מדויק בין שני התחומים האלו; נזכור רק את דיני הטמנה, או דיני נרשבת בכדי להכיר את היחסים האלה.

עוד דבר על הרוח שבה נכתב הספר. יכול אני להגיד מראש, שיבואו בקובלנות נגד הספר, ויאמרו, כי

מגמת הספר היא רק לחומרה. (אגב אעיר, שלצערנו מיחסים בימינו אלו לקובלנה זו חשיבות יתרה מאשר לקובלנה אחרת, שהיא להורות קולות לעצמו). קובלנה זו משוללת כל יסוד. כי בכל מקרה שהיה אפשר לפסוק לקולא עשיתי זאת וכל מומחה יכיר בדבר. אולם יש טוענים שהיום צריך לוותר על אסור דרבנן לשם הצלת דברים, גדולים מאלו. אבל נמנעתי מלהכנס בוויכוחים עם אנשים שכאלה, יען כי חסר לי אפילו הבסיס המשותף להבנה הדדית; לי נדמה שלא היה עוד זמן כבימינו אנו שהוכח בעליל עד כמה צריך להעריך ולהחשיב את הכלל הגדול של משום לא פלוג' שמסרו לנו רבותינו ז"ל.

אסיר תודה אני לידידי וחברי הרה"ג ר' פנחס כהן-אנסבך, ר' גרשון לנגה פרנקפורט ע"ג מיין, ר"י מונס-שוובך, ר' עזרא מונק, ברלין, על הבקורת המפורטת והעצות ההגונות שקבלתי מהם, עת עברו על הכתי"י.

מי יתן והספר ימלא את תעודתו, להפיץ ידיעות בדיני שבת ולאפשר לחוגים רחבים את שמירת השבת כהלכתה.

הלוואי שכוונתי שהיתה לשם שמים ושמתוכה נכתב הספר, תהא לו לסעד ולעזר, שלא יגרום חר"ש לשום קלקול, אלא, אדרבה, שיסיר מכשול מדרך עמי.

הרב חיים ביברפלד זצ"ל

הקדמת המתרגם

את הספר הזה קראתי בשם „מנוחה נכונה” משני טעמים: האחד לתת בזה בטוי לתעודתו הנעלח, שהיא להורות את ה,מנוחה הנכונה' ביום שבת קודש, לקיים מה שנאמר: „למען ינוח' וכו' (דברים ה' י"ד). עוד זאת יסמל השם: הלא ידוע מאמרו של ר' יוחנן משום רשב"י, שכל תלמיד חכם, שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר. תקותי ואמונתי, שהפצת הספר תגרום, למנוחה נכונה בישיבה עליונה' למרן אבא האהוב והנכבד, זצ"ל, שלא זכה לראות את גמר מלאכת התרגום.¹

הספר הזה היה כבר מקובל ונפוץ מאד בחוגי החרדים בגרמניה. השתדלתי בכל מה שאפשר היה, שלא לשנות מהמטבע שטבע א"א זצ"ל. אולם בפרק א', ביחוד בחלקי ההשקפה ואגדה, שניתני לפעמים את הצורה, אך על הרעיון שמרתי. בפרק ב' הוספתי הערות קצרות בנוגע לתפלות השבת כדי לתת טעם לתפלות ולפרקי תהלים שנבחרו לאמרום בשבת, שמתני לבי לשנויי המנהג בין א"י ובין גרמניה בנוסח התפלות ובסדרן וכתבתי את מנהג א"י בהוספות. כמעט בכל מקום ששניתני את הנוסח, סמנתי את הדבר בסימן כזה*.

מודה אני מצד אחד להרבנים הגדולים נרם יאיר שאתם התייעצתי בכל השאלות הקשורות בתוכן הדברים וענייניהם ושעל פיהם עשיתי כל שנוי והוספה. ומהצד השני אני מודה לידידי שעזרו לי הרבה בתקון התרגום ובשפור סגנונו.

ירושלם, ת"ש

פנחס בהגר"ח זצ"ל ביברפלד

(1) בי"ז תשרי בשנת ת"ש, בשבת סוכות, נפלה עטרת ראשנו, ונאסף הג"ר חיים בן מוה"ר אברהם זצ"ל אל אבותיו, פה בעיר קדשנו.

הקדמה למהדורה השלישית

בריך רחמנא דסייע לן להוציא לאור גם מהדורה זאת, המופיעה בצורה מתוקנת, משוכללת ומורחבת. רבים בקשוני זה מכבר לערוך מהדורה חדשה על כי אזל הספר מן השוק. בגלל הגישה המעשית הפרקטית של מרן המחבר כב' אבא זצ"ל זכה הספר לתפוצה גדולה ורבים נזקקו אליו.

עם התפתחות הטכניקה וצורת החיים בארץ ישראל, נתעוררו שאלות רבות אשר כב' מרן המחבר לא נזקק אליהן, והבאנום בספר על פי פסקי החזון איש זצ"ל. רוב הפסקים מקורם בתשובות שמסר מרן זצ"ל לקבוץ „נוער אגודת” שהיה קיים בכפר סבא. בחלק זה סייע הרבה הרב קלמן כהנא שליט"א.

כן הוספנו בזה קונטרס בשם „מנוחה שלמה” שחובר ע"י הרב הגאון ר' שריה דבליצקי שליט"א, מחבר הספר, זה השולחן, אשר עיטר את המקור בזר כבוד של הערות ופסקי דינים נחוצים ומעשיים עד מאד. הרש"ד לן תמיד בעומק עמקה של הלכה למעשה וחונן עם זאת בחוש מעשי לדעת ולברר מתוך הים הגדול של הלכות שבת דוקא אותן ההלכות הנוהגות למעשה יום יום.

בזכות שמירת שבת של רבים נראה בבוא דבר הנביא, כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות.

תל-אביב, אלול תשכ"ד.

פנחס בן לאמו"ר הג"ר חיים זצ"ל ב'ברפלד